EUROOPA KOHTU OTSUS (neljas koda)

20. jaanuar 2005 *

Kohtuasjas C-300/03,

mille esemeks on EÜ artikli 234 alusel Hessisches Finanzgericht'i, Kassel (Saksamaa), 25. aprilli 2003. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 11. juulil 2003, menetluses

Honeywell Aerospace GmbH

versus

Hauptzollamt Gießen,

EUROOPA KOHUS (neljas koda),

koosseisus: koja esimees K. Lenaerts, kohtunikud J. N. Cunha Rodrigues (ettekandja) ja K. Schiemann,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
kohtusekretär: R. Grass,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

— Honeywell Aerospace GmbH, *Rechtsanwalt* H. Stiehle,

— Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: J. C. Schieferer ja X. Lewis,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik (EÜT L 302, lk 1; ELT eriväljaanne 02/04, lk 307; edaspidi „tolliseadustik") ja komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele nr 2913/92 (EÜT L 253, lk 1; ELT eriväljaanne 02/06, lk 3; edaspidi „rakendusmäärus") tõlgendamist.

2 Taotlus esitati kohtuvaidluses äriühing Honeywell Aerospace GmbH (edaspidi „Honeywell") ja Hauptzollamt Gießen'i (Saksamaa) vahel tollivõla tekkimise küsimuses.

Ühenduse õigus

3 Tolliseadustiku artikkel 37 sätestab:

„1. Ühenduse tolliterritooriumile toodud kaup kuulub tollijärelevalve alla selle saabumisest alates. Toll võib seda kontrollida kooskõlas kehtivate õigusaktidega.

2. Kaup jääb tollijärelevalve alla nii kauaks, kui on vajalik selle tollistaatuse määramiseks, ühendusevälise kauba puhul kuni kauba tollistaatus muutub või kaup paigutatakse vabatsooni või -lattu, reeksporditakse või hävitatakse vastavalt artiklile 182, ilma et see piiraks artikli 82 lõike 1 kohaldamist."

4 Tolliseadustiku artikli 96 kohaselt:

„1. Printsipaal on ühenduse välistransiidiprotseduuri haldaja. Printsipaal vastutab:

a) kauba puutumatul kujul esitamise eest sihtkohariigi tolliasutusele ettenähtud tähtaja jooksul, pöörates asjakohast tähelepanu meetmetele, mis toll on võtnud kauba identifitseeritavuse tagamiseks;

[...]".

5 Tolliseadustiku artikli 203 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Tollivõlg impordil tekib, kui:

— kaup, millelt tuleb tasuda imporditollimaks, viiakse ebaseaduslikult tollijärelevalve alt välja.

2. Tollivõlg tekib kauba tollijärelevalve alt väljaviimise hetkel."

6 Tolliseadustiku artikli 215 lõigete 1–3 kohaselt:

„1. Tollivõlg tekib kohas, kus ilmnevad asjaolud, mis toovad kaasa tollivõla tekkimise.

2. Kui lõikes 1 nimetatud kohta ei ole võimalik määrata, loetakse tollivõlg tekkinuks kohas, kus toll otsustab, et kaup on olukorras, mis toob kaasa tollivõla tekkimise.

3. Kui kauba suhtes kohaldatavat tolliprotseduuri ei lõpetata, loetakse tollivõlg tekkinuks kohas, kus kaup:

— sellele protseduurile suunati

või

— selle protseduuri alusel ühendusse tuuakse."

7 Tolliseadustiku artikli 221 lõige 3 sätestab:

„Võlgnikule ei teatata tollimaksu summat pärast seda, kui tollivõla tekkimise kuupäevast on möödunud kolm aastat. Kui tollil ei ole võimalik määrata tollivõla tekkimisel tasumisele kuuluvate tollimaksude täpset summat sellise toimingu tagajärjel, mille alusel võib algatada kriminaalmenetluse, võib tollivõlast teatada ka pärast kolmeaastase tähtaja möödumist, kui kehtivad seadused seda lubavad."

8 Rakendusmääruse artikli 378 lõigete 1 ja 2 kohaselt:

„1. Ilma et see piiraks seadustiku artikli 215 kohaldamist, käsitatakse eeskirjade rikkumise või eiramise kohana järgmist kohta, kui kaubasaadetist sihttolliasutusele ei esitata ja eeskirjade rikkumise või eiramise kohta ei ole võimalik tuvastada:

— liikmesriik, kus asub lähtetolliasutus

või

— liikmesriik, kus asub ühendusse sisenemise kohal paiknev vahetolliasutus, kellele on esitatud transiiditeatis,

kui artikli 379 lõikes 2 kehtestatud tähtaja jooksul ei esitata tollile tõendeid transiidieeskirjade järgimise või eeskirjade tegeliku rikkumise või eiramise koha kohta.

2. Kui sellist tõendusmaterjali ei esitata ning eeskirjade rikkumise või eiramise puhul käsitatakse eeskirjade rikkumise või eiramise kohana lähteliikmesriiki või lõike 1 teises taandes osutatud liikmesriiki, mille kaudu saadetis ühendusse sisenes, tuleb asjaomase kaubaga seonduvad tolli- ja muud maksud tasuda kõnealuses liikmesriigis kooskõlas ühenduse ja siseriiklike õigusaktidega."

9 Rakendusmääruse artikkel 379 näeb ette:

„1. Kui sihttolliasutusele kaubasaadetist ei esitata ja eeskirjade rikkumise või eiramise kohta ei ole võimalik tuvastada, teatab lähtetolliasutus printsipaalile sellest võimalikult kiiresti ning igal juhul enne ühenduse transiidideklaratsiooni registreerimiskuupäevale järgneva üheteistkümnenda kuu lõppu.

2. Lõikes 1 osutatud teade peab eelkõige sisaldama tähtaega, milleks tuleb lähtetolliasutuse tollile esitada tõendid transiidieeskirjade järgimise või selle koha kohta, kus eeskirjade rikkumine või eiramine tegelikult toimus. Tähtaeg on kolm kuud alates lõikes 1 nimetatud teatamiskuupäevast. Kui nimetatud tähtaja lõpuks kõnesolevat tõendit ei esitata, võtab pädev liikmesriik meetmed, et tasutaks asjaomased tolli- ja muud maksud. [...]".

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

10 Eelotsusetaotlusest ilmneb, et äriühing ASA, kes on Honeywelli eelkäija, suunas 3. juunil 1994 Raunheimis (Saksamaa) volitatud kaubasaatjana ühenduse välistransiidiprotseduurile ühe turboreaktiivmootori. Ühenduse transiiditeatise kohaselt pidi kõnealust kaubasaadetist veetama veoautoga ning enne 17. juunit 1994 pidi see jõudma sihttolliasutusse Roomas (Itaalia).

11 Ühenduse transiidiprotseduuri ei viidud lõpuni osas, milles lähtetolliasutus Saksamaal ei saanud sellekohast kviitungit. Ametliku juurdluse alustamiseks saatis see tolliasutus Hauptzollamt Fulda (Saksamaa) pädevale asutusele Zentralstelle Such- und Mahnverfahren'ile (uurimismenetluse ja maksekorralduste keskbüroo, edaspidi „ZSM"), kelle pädevus on antud nüüdseks Hauptzollamt Gießen'ile, ühenduse transiiditeatise esimese eksemplari. Vastuseks ZSM-i 10. veebruari 1995. aasta kirjale kinnitas ASA oma 20. veebruari kirjaga, et seadusrikkumine pandi toime Itaalias.

12 Juurdlust läbiviivad Itaalia tolliasutused teatasid 23. jaanuari ja 26. juuni 1997. aasta kirjades, et Itaalias ei ole esitatud ei kaubasaadetist ega asjaomast ühenduse transiiditeatist ning et kõnealustel ametiasutustel ei ole andmeid kaubasaadetise paiknemise kohta Itaalias.

13 28. mai 1997. aasta maksuteatega nõudis Hauptzollamt Fulda impordimaksude, st tollimaksud ja kumuleeruv käibemaks impordil, tasumist. Vaidemenetluse käigus väitis Hauptzollamt Fulda oma 15. jaanuari 1999. aasta kirjas, et „ei ole esitatud ühtegi tõendit reeglipärase ühenduse transiidiprotseduuri toimumise kohta või tolliseadustiku rakendusmääruse [...] artiklis 380 sätestatud alternatiivtõendit". Saamata kirjale tähtajaks vastust, jättis ta 17. augusti 1999. aasta otsusega vaide rahuldamata.

14 Ka eelotsusetaotlusest ilmneb, et põhikohtuasja käigus pole esitatud tõendeid reeglipärase ühenduse transiidiprotseduuri toimumise või reeglite rikkumise asukoha kohta. ZSM ei andnud vastutavale printsipaalile ühtegi korraldust, mis oleks viimast kutsunud esitama rakendusmääruse artikli 379 lõikes 2 sätestatud kolmekuulise tähtaja jooksul tõendeid ühenduse transiidi reeglipärasuse või

rikkumise tegeliku asukoha kohta, märkega, et vastasel juhul eeldatakse, et eeskirjade rikkumine toimus Saksamaa Liitvabariigis.

15 Siseriikliku kohtu ees väitis põhikohtuasja hageja muu hulgas, et artikli 379 lõikes 2 toodud kolmekuulise tähtaja mainimata jätmise korral ei olnud tal võimalik selle tähtaja jooksul kaubasaadetise tegelikku asukohta kindlaks määrata ning rakendusmääruse artiklis 380 mainitud alternatiivtõenditega reeglipärase ühenduse transiidiprotseduuri toimumist tõendada. Järelikult ei ole tal tekkinud tollivõlga ning tühistada tuleb nii 28. mai 1997. aasta maksuteatis kui ka 17. augusti 1999. aasta otsus.

16 Teadmata, kuidas asjaomaseid ühenduse õiguse sätteid tõlgendada, otsustas Hessisches Finanzgericht, Kassel, kohtuliku arutamise katkestada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas tollivõlg tekib vastavalt [...] määruse nr 2913/92 9. maini 1999 kehtinud redaktsiooni artikli 215 lõike 2 või lõike 3 esimesele taandele kohas, kus tolliasutused tuvastavad, et kaup on olukorras, mis toob kaasa tollivõla (lõige 2) või kohas, kus kaup tolliprotseduurile suunati (lõike 3 esimene taane), kui ühenduse välistransiidiprotseduurile suunatud kaubasaadetist ei ole sihttolliasutusele esitatud ning ei ole võimalik tuvastada eeskirjade eiramise kohta, samas kui tolliasutused ei ole [...] määruse nr 2454 30. juunini 2001 kehtinud redaktsiooni artikli 378 lõike 1 viimast osa ja artikli 379 lõike 2 esimest lauset eirates nimetatud määruse artikli 379 lõikes 1 ettenähtud transiiditeatesse märkinud tähtaega, mille jooksul tuleb lähtetolliasutusele esitada tõendid transiidioperatsiooni reeglipärasuse või rikkumise tegeliku koha kohta?

2. Juhul kui vastus [esimesele] küsimusele on jaatav [...]:

Kas pädevate tolliasutuste poolt maksude sissenõudmine vastavalt [...] määruse nr 2454/93 30. juunini 2001 kehtinud redaktsiooni artikli 379 lõike 2 kolmanda lause kohaselt näeb ette, et tolliasutused peavad nimetatud määruse artikli 379 lõikes 1 ettenähtud transiiditeatesse märkima tähtaja, mille jooksul tuleb lähtetolliasutusele esitada tõendid transiidioperatsiooni reeglipärasuse või rikkumise tegeliku koha kohta?"

Eelotsuse küsimused

17 Nende küsimustega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas juhul, kui ühenduse välistransiidiprotseduurile suunatud kauba lähtetolliasutus ei ole rakendusmääruse artikli 379 lõikes 1 ettenähtud transiiditeatisesse märkinud kolmekuulist tähtaega, mille jooksul võib sellele asutusele sama määruse artikli 379 lõike 2 kohaselt esitada transiidioperatsiooni reeglipärasuse või eeskirjade tegeliku rikkumise kohta puudutavaid tõendeid, ei saa tekkida tollivõlga impordil tolliseadustiku artikli 203 tähenduses. Kui see ei ole nii, siis soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas nimetatud asjaolu — ehkki see ei välista tollivõla tekkimist — vähemalt ei välista seda, et see võlg nõutakse vastutava printsipaali käest sisse lähtetolliasutuse poolt.

18 Tolliseadustiku artikli 203 lõiget 1 kohaldades tekib tollivõlg impordil siis, kui kaup, millelt tuleb tasuda imporditollimaks, viiakse ebaseaduslikult tollijärelevalve alt välja (vt selle kohta eelkõige 1. veebruari 2001. aasta otsus kohtuasjas C-66/99: D. Wandel, EKL 2001, lk I-873, punkt 50; 11. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas

C-371/99: Liberexim, EKL 2002, lk I-6227, punkt 52, ja 14. novembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-112/01: SPKR, EKL 2002, lk I-10655, punktid 30 ja 35). Sama sätte lõike 2 sõnastuse kohaselt tekib tollivõlg kauba tollijärelevalve alt väljaviimise hetkel.

19 Mis puudutab täpsemalt tollijärelevalve alt väljaviimise määratlust, mis sisaldub tolliseadustiku artikli 203 lõikes 1, siis tuleb meenutada, et kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga peab seda mõistet sisustama kõigi tegude või tegemata jätmistega, mille tulemuseks on takistada vastutaval tolliasutusel, ehkki vaid lühikeseks ajaks, juurdepääs tollijärelevalve all olevale kaubale ning tolliseadustiku artikli 37 lõikes 1 ettenähtud kontrolli teostamist (29. aprilli 2004. aasta otsus kohtuasjas C-222/01: British American Tobacco, EKL 2004, lk I-4683, punkt 47 ja viidatud kohtupraktika).

20 Sarnaselt põhikohtuasjale on olukord selline siis, kui ühenduse välistransiidiprotseduurile suunatud kaubasaadetise lähtetolliasutus leiab, et kaubasaadetist pole sihttolliasutusele esitatud ning tolliprotseduur ei ole kõnealuse kaubasaadetise osas reeglipärane.

21 Tolliseadustiku artiklis 215 sätestatud tollivõla tekkimise kohta puudutavate normide kohaldamist piiramata näeb rakendusmääruse artikli 378 lõige 1 ette, et kui kaubasaadetist ei ole sihttolliasutusele esitatud, nagu juhtus põhikohtuasjas, samas kui eeskirjade rikkumise või eiramise kohta ei ole olnud võimalik tuvastada, loetakse see rikkumine või eiramine toimunuks liikmesriigis, kus asub lähtetolliasutus või liikmesriigis, kus asub ühendusse sisenemise kohas paiknev vahetolliasutus, kellele on esitatud transiiditeatis, välja arvatud juhul, kui rakendusmääruse artikli 379 lõikes 2 sätestatud tähtaja jooksul ei esitata tõendeid transiidi reeglipärasuse või eeskirjade rikkumise või eiramise tegeliku koha kohta.

22 Rakendusmääruse artikli 379 lõike 1 kohaselt juhul, kui kaubasaadetist pole sihttolliasutusele esitatud ning eeskirjade rikkumise või eiramise kohta ei ole võimalik tuvastada, teatab lähtetolliasutus sellest vastutavale printsipaalile võimalikult kiiresti ning igal juhul enne ühenduse transiidideklaratsiooni registreerimise kuupäevale järgneva 11. kuu lõppu. Sama artikli lõike 2 kohaselt peab esimeses lõikes nimetatud teade sisaldama eelkõige tähtaega, milleks tuleb lähtetolliasutusele viimase poolt aktsepteeritud viisil esitada tõendid transiidieeskirjade järgimise või selle koha kohta, kus eeskirjade rikkumine või eiramine tegelikult toimus. Tähtaeg on kolm kuud alates selle artikli lõikes 1 nimetatud teatamiskuupäevast. Kui nimetatud tähtaja lõpuks kõnesolevat tõendit ei esitata, võtab pädev liikmesriik meetmed asjaomaste tolli- ja muude maksude tasumiseks.

23 Kui rakendusmääruse artikli 379 lõikega 2 sätestatud kolmekuulisest tähtajast teavitamata jätmine ei välista, vastupidiselt Honeywelli seisukohale, tollivõla tekkimist tolliseadustiku artikli 203 lõike 1 tähenduses, ning tollivõlg impordil tekib vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktis 18 esitatule imporditollimaksuga maksustatava kauba tollijärelevalve alt ebaseaduslikul väljaviimisel eelkõige seeläbi, et nimetatud kaupa ei esitata sihttolliasutusele, on nimetatud kolmekuulisest tähtajast vastutava printsipaali teavitamine sellegipoolest eelduseks tollivõla sissenõudmisele tolliasutuste poolt.

24 Rakendusmääruse artikli 378 lõike 1 ja artikli 379 lõike 2 sõnastusest tuleneb, et lähtetolliasutuse poolt vastutava printsipaali teavitamine tähtajast, milleks nõutud tõendid tuleb esitada, on kohustuslikku laadi ning see peab eelnema tollivõla sissenõudmisele. Tähtaja eesmärk on kaitsta vastutava printsipaali huve, võimaldades tal vajadusel esitada kolme kuu jooksul tõendid reeglipärase transiidi või eeskirjade rikkumise või eiramise tegeliku koha kohta (vt selle kohta eespool nimetatud kohtuotsus SPKR, punkt 38).

25 Sellistes tingimustes saab liikmesriigis asuv lähtetollisasutus impordimakse sisse nõuda eelkõige juhul, kui vastutavale printsipaalile on teatatud kolmekuulisest tähtajast, mille jooksul ta võib nõutud tõendeid esitada ning kui neid tõendeid ei ole nimetatud tähtaja jooksul esitatud (vt analoogiline 21. oktoobri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-233/98: Lensing & Brockhausen, EKL 1999, lk I-7349, punkt 31). Tolliseadustiku artikli 221 lõikega 3 kooskõlas peab tollivõla summast olema igal juhul teatatud enne kolme aasta möödumist tollivõla tekkimise kuupäevast alates.

26 Seega tuleb esitatud küsimustele vastata, et tolliseadustiku artikli 203 lõike 1 ja rakendusmääruse artikli 379 sätteid kogumis peab tõlgendama viisil, mille kohaselt tekib tollivõlg juhul, kui ühenduse välistransiidiprotseduurile suunatud kaubasaadetist ei esitata sihttolliasutusele, kuid liikmesriik, kus asub lähtetolliasutus, võib võlga sisse nõuda vaid siis, kui vastutavale printsipaalile on teatatud, et tal on kolm kuud aega nõutud tõendite esitamiseks ning kui tõendeid ei ole nimetatud tähtajaks esitatud.

Kohtukulud

27 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtu poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (neljas koda) otsustab:

Nõukogu 12. oktoobri 1992. aasta määruse (EMÜ) nr 2913/92, millega kehtestatakse ühenduse tolliseadustik artikli 203 lõike 1 ja komisjoni 2. juuli 1993. aasta määruse (EMÜ) nr 2454/93, millega kehtestatakse rakendussätted nõukogu määrusele nr 2913/92 artikli 379 sätteid kogumis peab tõlgendama viisil, mille kohaselt tekib tollivõlg juhul, kui ühenduse välistransiidiprotseduurile suunatud kaubasaadetist ei ole sihttolliasutusele esitatud, kuid liikmesriik, kus asub lähtetolliasutus, võib võlga sisse nõuda vaid siis, kui vastutavale printsipaalile on teatatud, et tal on kolm kuud aega nõutud tõendite esitamiseks ning kui tõendeid ei ole nimetatud tähtajaks esitatud.

Allkirjad